

ÖĞRETMENLERİN TOLERANS DÜZEYİ İLE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yüksel GÜNDÜZ*

Tamer ÇAĞIRGA*

Öz

Çalışma, öğretmenlerin tolerans düzeyleri ile psikolojik iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmada ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılında, Şırnak il merkezi ve Cizre ilçesinde ilk ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler oluştururken, örneklemini ise evrenden basit tesadüfi yöntemle seçilen 800 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada, “Tolerans” ve “Psikolojik İyi Oluş” ölçekleri veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde, frekans dağılımı, yüzdelik oran, aritmetik ortalama, “t” testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon teknikleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin sahip oldukları toleransın düzeyi “düşük” ve “çok düşük” iken, psikolojik yönden iyi oluş düzeylerinin de “yüksek” olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin sahip oldukları tolerans durumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterirken, kıdem durumu, medeni durum, branş, eğitim durumu ve okul türü değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluşları, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterirken, medeni duruma, eğitim durumu, mesleki kıdemi, kurum türü ve branşa göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin sahip oldukları tolerans durumları ile psikolojik yönden iyi oluşları arasındaki ilişki, anlamlı ve negatif yönde olmuştur. Öğretmenlerin sahip oldukları tolerans durumları, onların psikolojik yönden iyi oluşlarının anlamlı bir yordayıcısıdır. Bu sonuçlardan hareketle, öğretmenlerin

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, yukselgunduz0735@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4710-8444>

* Yüksek Lisans Mezunu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, tameran_2007@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7638-562X>

düşük olan tolerans düzeylerini yükseltici eğitim etkinlikleri ve bu kapsamda değişik uygulamalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Tolerans, Psikolojik İyi Oluş, Öğretmen, İlişki

The Relationship Between Teachers' Tolerance Level and Psychological Well-Being

Abstract

This research aims to determine the relationship between teachers' tolerance levels and their psychological well-being. In accordance with this purpose, it was carried out in a relational survey model. The population of the study consisted of teachers working in primary and secondary schools in Şırnak provincial center and Cizre district during the 2019-2020 academic year and the sample consisted of 800 teachers selected by simple random method from this population. "Tolerance" and "Psychological Well-Being" scales were used to collect data in the study. In order to analyze the data obtained from the study,

such analysis techniques as frequency distribution, percentage ratio, arithmetic mean, "t" test, ANOVA, correlation and regression techniques were used.

According to the findings of the study, while the level of tolerance of teachers was found to be "low" and "very low", their level of psychological well-being was found to be "high". Also, it was revealed that while teachers' tolerance levels showed significant differences in terms of gender, it did not show any significant differences in terms of the variables of seniority, marital status, branch, education level and school type.

| Similarly, it was found that while teachers' psychological well-being showed a significant difference in terms of their gender, it did not show any significant differences in terms of the variables of marital status, educational status, professional seniority, institution type and branch. Lastly, the relationship between teachers' tolerance and their psychological well-being was found to be significant and negative and the tolerance levels of teachers were found to be a significant predictor of their psychological well-being. Based on these results, it is suggested that training activities and different practices are carried out to increase teachers' low tolerance levels.

Keywords: Tolerance, Psychological Well-being, Teacher, Relationship

Giriş

Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri öğretmendir. Öğretmenler mesleklerinin gereği toleranslı olmak durumundadırlar. Çünkü öğretmenler çok farklı grup ve bireylerle iletişim ve etkileşim içindedirler. Böyle bir yapı içerisinde tolerans gösterilmesi gereken çok durum meydana gelmektedir. Tolerans davranış istenmeyen, hoş gitmeyen ve olumsuz durumlar ortaya çıktığında bu durumlara karşı uzak durmayı gerektirir (Cohen, 2014). Burada tolerans, farklılıkların ve zıtlıkların sosyal hayat bakımından sorun yaratmayacağını önyargısız kabul etme (Kaya, 2000) işlevi görmektedir. Öğretmenin toleranslı davranış göstermesi, onun içinde bulunduğu psikolojik durumla da doğrudan ilgilidir. Öğretmenin içinde bulunduğu psikolojik iyi oluş durumu, onun iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu tüm değişkenler üzerinde olumlu etkiler bırakacaktır. Psikolojik iyi oluş, bireyin çevresindeki bireylerle ilişkilerinde nitelikli bir hayatı devam ettirip ettirmediği ile ilgilidir (Ryff ve Keyes, 1995). Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin hem tolerans durumlarının hem de psikolojik iyi oluşlarının önemli olduğu görülmektedir.

Tolerans

Latineden Türkçeye geçen “tolerans” desteklemek, tahammül etmek, katlanmak, kaldırmak, üstüne almak anlamlarını içermektedir (Kabağağaç ve Alova, 1995). Tolerans kelimesinin İngilizce karşılığı, hoşgörü, hoş görme, göz yumma, müsamaha, tahammül, dayanma, katlanma şeklindedir (Atalay, 2008). Toleransın Fransızca karşılığı ise hoşgörü, müsamaha, anlayış, anlayış göstermek, dayanma ve katlanma gücü gibi anlamlara gelmektedir (Saraç, 1985). Tolerans, hoş görmek, dayanmak, tahammül etmek, göz yummak ve karşımızdakinin kusurlarını görmezden gelmek, eksiklerini hoş görmek (Tanış, 1995) olarak ta tanımlanmaktadır. Toleransın genel tanımını Kaya (2000) şu şekilde yapmıştır: Başkalarının olması gerektiği gibi olmadığını düşündüğümüz veya hatalı gördüğümüz fikir, görüş, davranış, inanç,

duygu ve düşüncelerinin onlara göre doğru olabileceğini, kendilerine göre haklı olabileceklerini, aradaki farklılıkların ve zıtlıkların sosyal hayat bakımından problem olmayacağını önyargısız kabul etmektir.

Toleransın yapısal özelliklerine bakıldığında bunların, müsamaha, tesamuh, hoşgörü, sapma, önem, kınama, güç, reddetmeme, iyilik, tahammül oldukları görülmektedir (Batuhan, 2007; Yürüşen, 1996). Müsamaha, izin verme, bir şeyi basit görme veya hafife alma, görmezden gelme, zorluk çıkarmama, görmemiş gibi davranma, zor bir duruma dayanma, hoşgörü ile karşılama gibi anlamlara gelir (Aslan, 2005). Tesamuh, yaygın anlamıyla hoş görme, müsamaha etme, basitleştirme, dikkatsizce ve kayıtsızca davranma anlamına gelmektedir. Kolaylaştırma, bir şeyi basite alma, hafife alma ve başka insanların inançlarını kabul etme anlamına da gelmektedir (Aslan, 2005). Hoşgörü, Türk Dil Kurumu'na (TDK) (2005) göre, hoşgörü, her şeye karşı anlayışlı olma ve olabildiğince hoş görme durumudur. Geniş açıdan tanımına baktığımızda, başkalarına karşı saygılı olma, din, dil, ırk, millet, renk, siyasi düşünce, gelenek, görenek, inanış ve fikir farklılığına bakılmaksızın saygılı olmaktır (Topuz, 1995). Buna rağmen sapmalar da yaşanmaktadır.

Sapma, toleranslı davranılan bir durum, tolerans gösteren bireyin yapılmasına inandığı ya da yaptığı veya düşündüklerine göre uyumsuzluğudur (Locke, 2017). Dini inançları aynı olan insanların mensup oldukları dinin ilkelerini farklı yorumlamaları sapmadır. Önem, tolerans gösteren bireyin sapmanın konusunu ve sapma davranışı gösteren bireyi önemli görmesi gerekmektedir. Kınama, sapma davranışı ve durumu, tolerans sergileyen kişiye göre ahlak bakımından kınanabilir bir değere sahip olmalıdır. Güç, tolerans gösteren kişi, tolerans gösterdiği durum veya davranışı engelleyebilme, bastırabilme veya önleyebilme gücüne sahip olmalıdır. Reddetmeme, tolerans gösteren birey, tolerans gösterdiği durum veya davranışı engelleme, bastırma gücüne sahip olmasına karşın sapma olan bu davranış veya durumun devam etmesi için elindeki gücü kullanmaz. İyilik, bir kişiye hoşgörülü davranmaktır ve hoşgörü gösteren kişi de erdemli bir kişidir (Nicholson, 1985). Tahammül,

tolerans gösteren kişi, tolerans gösterirken beğenmediği, hoşuna gitmediği durum veya davranışa karşı gücünü kullanmadan tahammül eder, o durum veya davranışa katlanır.

Tolerans davranışının oluşabilmesi için istemediğimiz, hoşlanmadığımız ve olumsuz olarak adlandırdığımız durumlar ortaya çıktığında bu durumlara karşı uzak durmamız gerekir (Cohen, 2014). Tolerans doğası, istenmeyen bir durumu normal görmeyi gerektirir. Bu durum karşının hata yapabilirliğinin ve birçok farklılığının kabulü anlamına gelmektedir. Ancak, bireylerin her durumda toleranslı olmalarını beklemek doğru değildir. Çünkü toleransın da bir sınırı vardır. Toleranssızlığı da içine alarak her türlü düşüncenin ifade edilmesine tolerans gösterilse bile, uygulama sürecine girildiği zaman kişinin hak, hürriyet ve düşüncelerini ihlal eden durumlara tolerans gösterilmemelidir (Nicholson, 1985). Ayrıca herhangi birinin başka kişilerce toleranslı olmaya zorlanması bir şey ifade etmez çünkü tolerans göstermek ya da toleranslı olmak zorlamayla yapılamaz. Bir kişinin isteyerek ve bu isteği baskı ve zorlamaya maruz kalmadan tolerans göstermesi ile başkalarının zorlama ve baskılarıyla gönülsüzce tolerans göstermesi arasında belirli bir fark bulunmaktadır (Cohen, 2014). Burada isteyerek gösterilen toleransın daha anlamlı olduğu söylenebilir.

Öğretmenler girdisi ve çıktısı insan olan bir mesleği icra ettiklerinden, mesleklerinin gereği olarak çok farklı kişiliğe ve karaktere sahip bireylerle bir arada bulunmak, onlarla iletişim ve etkileşim içinde olmak durumundadırlar. Bu farklılıkları içselleştirmek ve normal görmek, yüksek düzeyde toleransı gerektirir. Buradan hareketle öğretmenlerin yüksek düzeyli bir toleransa sahip olmalarının gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlerin toleranslı davranışları, demokratik bir ortamın oluşmasına yardımcı olurken, aynı zamanda öğrencilerin akademik yönden gelişimlerini de sağlamaktadır. Bu konuda yapılan araştırmaların bir kısmı öğretmenlerin tolerans düzeylerinin (Gül ve Alimbekov, 2020; Gündüz, 2019; Muhammed, 2019) kısmen de olsa yüksek düzeyde olduğunu ortaya koyarken, bir kısmı da (Çağırğa, 2020; Ersanlı ve Dicle, 2011) düşük düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

Psikolojik İyi Oluş

İyi oluş, mutluluk kavramıyla aynı anlamı taşır. Mutluluk kişinin yaşamındaki iyi ya da kötü duyguların uyumu ile ilgilidir ve yaşam tatmininin de bir sonucudur. Kişinin yaşamında olumlu duyguları olumsuz duygulara göre daha fazla hissetmesi, durumunun iyi olduğunu gösterir. Kısaca bireyin iyi olması mutlu veya mutsuz olmasıyla açıklanabilir (Bradburn, 1969; akt. Timur, 2008). Psikolojik iyi oluş ise, bireyin hayatında karşısına çıkan farklı güçlüklerle karşı olumlu yönde işlevde bulunmak için çaba göstermesidir. Diğer bir ifadeyle psikolojik iyi oluş, bireyin kendi hayatıyla ilgili olumlu değerlendirmelerde bulunması, sürekli gelişme duygusuna sahip olması, başkalarıyla nitelikli ilişkilerde bulunması, çevresini etkili bir şekilde yönetme kapasitesine sahip olmasıdır (Ryff ve Singer, 1996). Diğer yandan, insan, mutluluğa giden yolda, önüne çıkan hoş olmayan durumlarla karşı karşıya kalınca, hedefe ulaşabilmek ve mutluluğu yakalayabilmek için engel durumlarla mücadeleye edebilmelidir (Waterman, 1984). Psikolojik iyi oluş, bireyin kendi gücünün ve amaçlarının farkına varıp varmadığı, çevresindeki bireylerle ilişkilerinde nitelikli bir hayatı devam ettirip ettirmediği ile ilgilidir (Ryff ve Keyes, 1995). Bu yönü ile psikolojik iyi oluş, ruhsal sağlıkla çok yakından ilgilidir ve kişinin hayatında meydana gelen çoğu soruna kaynaklık etmektedir (Sezer, 2013).

Bireylerin psikolojik iyi oluşlarını yaş, cinsiyet, medeni durum, kişilik, kültür, duygular ve özsaygı gibi faktörler olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bunda bireyin yaşadığı sosyoekonomik ve kültürel çevrenin önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, yaş, cinsiyet, medeni durum, kişilik, kültür, psikolojik iyi oluşla, duygular ve özsaygı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermiştir (Diener ve Diener, 2015; Kumcağız ve Gündüz, 2016; Özen, 2010; Tuzgöl Dost, 2005; Tütüncü, 2012). Öğretmenlerin de psikolojik iyi oluşlarında bu değişkenlerin etkili olduğu görülmektedir.

Öğretmenin içinde bulunduğu psikolojik durum, mesleğine olan ilgisi, bilgi ve donanımı, mesleğini sevip sevmediği ve psikolojik iyi oluş düzeyi eğitim ve öğretimi etkileyeceği gibi eğitimin seviyesini ve kalitesini de etkileyecektir (Cemaloğlu, 2002). Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları, mesleklerinin gereğinin yerine getirilmesinde, performanslarında, insan ilişkilerinde, öğrencilerin akademik gelişimlerinde, yaşamdan zevk almaları üzerinde etkili olacaktır.

Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının yüksek düzeyde olması, içinde barındırdığı olumluluktan dolayı istenen bir durumdur. Buna ilişkin yapılan araştırmalar, yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip bireylerin, yaşam standartlarının daha yüksek, fiziksel yönden sağlıklarının ve psikolojik durumlarının daha iyi olduğunu göstermiştir. (Keyes, Dhingra ve Simoes, 2010). Bu durumda olan öğretmenlerin de görevlerinde başarılı olacağı, öğrencilerinin başarılarını artırıcı yönde gayret göstereceği umulmaktadır. Ayrıca, psikolojik yönden yüksek düzeyde iyi olanların, değişiklik yapma yönleri ve bağışlıkları daha güçlü, insanlarla ilişkileri daha iyi, işte daha verimli olma ve diğer insanlara göre daha uzun ömürlü olma durumları (Diener, King ve Lyubomirsky, 2005) gözlenmiştir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının yüksek olmasının eğitim öğretim sürecine de olumlu yansımalarının olacağını söylemek mümkündür. Süreçte öğretmenin göstereceği performansın da yüksek olacağı değerlendirilebilir.

Öğretmenlere yönelik yapılan psikolojik iyi oluş durumuna ilişkin çalışmalarda, öğretmenlerin genelde psikolojik iyi oluş yönünden iyi düzeyde olduğu görülmüştür (Ağaçbacak, 2019; Aydoğan, 2019; Demir, 2018; Erözyürek, 2019; Genç ve Durmuş, 2020; Köylü ve Gündüz, 2019; Kurt, 2018; Yakut ve Yakut, 2018). Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının genelde iyi düzeyde olması, olumlu ve istenen bir durumdur. Çünkü bu durum, öğretmenlerin iyilikseverlik, haz alma, başarı, uyum ve özyönelim gibi özelliklerinin de yüksekliğine işaret etmektedir (Telef, Uzman ve Ergün, 2013). Bu aynı zamanda, öğretmenlerin, yaşamı anlamlı kılma, özerklik, benlik

saygısı, kişisel gelişime değer verme, çevreye hâkim olma, insanlarla olumlu iletişim konusunda da önemli bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır (Ryff, 1995).

Alanyazın incelendiğinde çok sınırlı da olsa öğretmenlerin tolerans durumları (Çağırca, 2020; Gül ve Alimbekov, 2020; Gündüz, 2019; Muhammed, 2019) ve psikolojik iyi oluşları ile ilgili çalışmalara (Ağaçbacak, 2019; Aydoğan, 2019; Eröz-yürek, 2019; Genç ve Durmuş, 2020; Köylü ve Gündüz, 2019; Yakut ve Yakut, 2018) rastlamak olası iken, öğretmenlerin tolerans ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışmalara en azından yazarların araştırmalarında rastlanılmamıştır. Bu kapsamda yapılan araştırma, bu konuda araştırma yapacaklara yeni araştırma alanları yaratması, bulguları ile de destek vermesi, diğer yandan literatürde bu konudaki boşluğun doldurulmasına katkı yapması beklenmektedir.

Bu araştırma ile öğretmenlerin tolerans durumları ile psikolojik yönden iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin toleransları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin tolerans düzeyleri arasında cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, kıdem durumu, branş ve okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları ne düzeydedir?
4. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları arasında cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, kıdem durumu, branş ve okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğretmenlerin tolerans düzeyi ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Öğretmenlerin tolerans düzeyi, psikolojik iyi oluşlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada amaca uygunluğu bakımından, ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli, katılımcıların bir konuya yönelik görüşlerinin belirlendiği, genelde diğer araştırmalara nazaran, daha çok katılımcı ile yapılan araştırma modelidir (Karasar, 2006). Bu modelde kısa sürede çok sayıda katılımcıdan bilgi toplamak mümkündür. İlişkisel tarama modeli, bir araştırmada, ikiden fazla değişken varsa, bu değişkenler arasındaki değişimin birlikte oluşu veya düzeyini tespit etmeyi hedefleyen çalışmalara denir (Cohen, Manion ve Morrison, 2000; Karasar, 2006).

1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada evren olarak, 2019-2020 eğitim yılında Şırnak ili Merkez ilçe ve Cizre ilçelerindeki ilk ve ortaöğretim okullarında çalışan 3180 öğretmen alınmıştır. Örneklemi ise, evrenden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden 800 öğretmen oluşturmuştur. Örneklemi ise, evrenden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay-da örnekleme yöntemi, erişimi kolay ve ucuz bir yöntem olup, hem nitel hem nicel çalışmalarda kullanılmaktadır (Suri, 2011). Farklı büyüklükteki evren için kuramsal boyutta örneklem büyüklüğü %95 kesinlik düzeyine göre (5000'lik bir evrenden 357'lik örneklem yeterlidir), 3180 kişilik evrenden, 800 kişilik örneklem yeterli görülmektedir (Büyükköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015).

Öğretmenlerin, % 55.5'i (N:444) kadın, % 44.5'u (N:356) erkek; % 58,1 (N:465) bekar, % 41.9'u (N:335) evli; % 94,6'ı (N:757) lisans, % 5.4'ü (N:43) lisansüstü mezunu; % 42.9'u (N:343) ilkokul, % 39,5'i (N:316) ortaokul ve % 17.6'i (N:141) lisede görev yapmakta; % 81.8'i (N:654) 1-5 yıl, % 12,5'i (N:100) 6-10 yıl,

% 5.8'i (N:46) 11 -15 yıl arası kıdeme; % 64.4'ü (N:515) branş, % 35.6' s s da (N:285) sınıf öğretmenidir.

1.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Bu araştırma, üç farklı ölçme aracı ile yürütülmüştür. Bunlar birincisi, Demografik Değişkenler Anketi (DDA), Tolerans Ölçeği (TÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ)'dir. Demografik Değişkenler Anketi, öğretmenlerin cinsiyet, eğitim, mesleki kıdem, medeni durum, görev yapılan eğitim kurumu ve branş durumları yer almaktadır. Verilerin toplanması için kullanılan Tolerans ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği için ölçeklerin geliştiricilerinden e-posta yoluyla izin alınmıştır. Üniversite aracılığıyla da Milli Eğitim Müdürlüğünden (Şırnak) ölçekleri uygulama izinleri alındıktan sonra, çalışma grubundaki okullara gidilip ölçme araçları öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlere yeterli süre verilmiş ve bu sürede doldurmaları istenmiştir. Doldurulan ölçme araçları, araştırmacılarca incelenmiş ve amaca uygun olarak doldurulmayan (aynı seçenekleri işaretlendiği, demografik bilgilerin girilmediği) ölçme araçları uygulamaya alınmamıştır. Doğru olarak doldurulan ölçme araçlarının her birine kod (ID) verilmiştir. Bu kodlara göre de SPSS programına girişler yapılmıştır.

Tolerans Ölçeği

Tolerans Ölçeğini, Ersanlı (2014) geliştirilmiştir. Ölçek, 11 maddeden oluşmuş, beşli Likert tipi ve tek boyutlu bir ölçektir. Her maddeye karşılık gelen cevaplar ise, “tamamen katılıyorum” dan (1), “tamamen katılmıyorum” (5) şeklinde sıralanmıştır. Ölçekteki maddelerin biri hariç (3.madde) ters puanlanan madde bulunmaktadır. Ölçeğinin uyum indeks değerlerine bakıldığında, bu değerlerin NFI=.97, RMSEA=.047, GFI=.97 ve CFI=.98 olduğu görülmüştür. Tek boyutlu olan tolerans ölçeği için araştırma kapsamında doğrulayıcı faktör analizi tekrar uygulanmıştır. DFA analizi sonucuna ilişkin doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği değerleri incelendiğinde; [X² /sd=4.146; GFI=0.958; CFI=0.954; NFI=0.940; RMSEA=0.040]'dır. Bu değerler Meydan ve Şeşen'in (2015) önerdiği uyum iyiliği değerleri

ile karşılaştırıldığında modelin iyi uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. Tolerans Ölçeği Alpha değerinin .84 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada tolerans ölçeğinin güvenilirliği tekrardan hesaplanmış ve güvenirliliğin (Alfa değerinin) .70 olduğu bulunmuştur. Ölçek maddelerinin tümü negatif ifadelidir. “Tamamen katılıyorum” un karşılığı “1” puan iken, “hiç katılmıyorum” un karşılığı “5” olarak puanlanmıştır. Buna göre, düşük puan tolerans düzeyinin düşüklüğünü, yüksek puan ise tolerans düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Diener, Wirtz, Biswas, (2009) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlanması da Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Temel bileşenler analizine (TBA) göre, toplam açıklanan varyans %42’dir. Ölçekte bulunan maddelerin faktör yükleri. 54 ile. 76 arasındadır. Ölçeğin, doğrulayıcı faktör analizine göre, uyum indeks değerleri SRMR=0.04, RMSEA= 0.08, GFI= 0.96, IFI=0.95, NFI= 0.94, CFI= 0.95 ve RFI= 0.92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa kat sayısı .80’dir. Test tekrar testten elde edilen sonuca göre, ölçek üzerinde yapılan ilk ve son uygulama arasındaki korelasyon, pozitif yönlü, yüksek düzeyde ve manidar bulunmuştur ($r=0.86, p<.001$). PİO ölçeğinin t-değerlerinin anlamlı olduğu, toplam (madde) korelasyonlarının .41 ile. 63 aralığında değiştiği görülmüştür ($p<.001$). PİO Ölçeği’nin her maddesine karşılık gelen cevaplar ise, “kesinlikle katılmıyorum (1)” ve “kesinlikle katılıyorum (7)” şeklindedir. Değerlendirme de bu aralıklarda yapılmıştır. Ölçek, iyi oluşun değişik yönlerine ilişkin ayrıntılı ölçümler vermese de, önemli olarak kabul edilen değişik alanlarda pozitif yönde genel bir bakış açısı kazandırmaktadır (Diener vd. 2010; akt. Telef, 2013). Uyarlaması yapılan PİO ölçeği tek boyutludur. Tek boyutlu olan psikolojik iyi oluş ölçeği için araştırma kapsamında doğrulayıcı faktör analizi tekrar uygulanmıştır. DFA analizi sonucuna ilişkin doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği değerleri incelendiğinde; [$X^2 /sd=3.446$; GFI=0.968; CFI=0.971; NFI=0.952; RMSEA=0.042]’dır. Bu değerler Meydan ve Şeşen’in (2011) önerdiği uyum iyiliği değerleri ile karşılaştırıldığında modelin iyi

uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. Bu araştırma kapsamında Psikolojik İyi Oluş ölçeğinin güvenilirliği cronbach alfa katsayısı tekrar sınınanmıştır. Cronbach alfa değeri .832 olarak bulunmuştur. Madde korelasyon katsayıları en düşük .496 ve en yüksek .655'dir.

Ölçeklerin kullanımı ile ilgili gerekli izinler ölçeğin geliştiricilerinden alınmıştır. Daha sonra. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nden olumlu etik kurul raporu alınmıştır. Ayrıca ölçeklerin okullarda öğretmenlere uygulanabilmesi için MEM'den de gerekli izinler alınmıştır.

1.4. Verilerin analizi

Tolerans ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği toplam puanlarının betimsel istatistiki değerlerinden oluşan verilere ait merkezi eğilim ölçüleri içinde medyan ve aritmetik ortalamaların birbirine çok yakın, çarpıklık basıklık değerleri ise $[-1, +1]$ aralığındadır. Burada, çarpıklık ve basıklık değerlerinin $[-1, +1]$ aralığında olması, merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olması, dağılımın normalliği olarak yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2015; Can, 2013). Genelde dağılımın normalliği için örneklem büyüklüğünü artırmak gerekir. Buna göre, bir örneklemede 300 ya da daha fazla sayıda katılımcı bulunursa, dağılım normalliği sağlamasa da, bu dağılımının normal olduğu kabul edilebilir (Büyüköztürk, 2015). Burada dağılımların normalliği sağlaması üzerine parametrik istatistiklerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma verilerin çözümlenmesinde, yüzde oranları ve frekans dağılımları, standart sapma, aritmetik ortalama, t testi, ANOVA, ANOVA'da anlamlı farklılıklar bulunduğu, bu farklılığın kaynağını ortaya çıkarmak için scheffe veya tamhane çoklu kıyaslama testi, korelasyon katsayısı ve yordama amacı yönelik basit regresyon analizi işlemleri gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. İstatistikî işlemler SPSS 14.0 programı ile yapılmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde örneklemeden alınan verilerin istatistiksel sonuçları incelenmiştir. Tablo 1’de öğretmenlerin toleranslarına ilişkin istatistik değerleri sunulmuştur.

Tablo 1: Tolerans Ölçeği Puanlarının İstatistikî Sonuçları

	n	$\bar{X}$	ss
Tolerans Ölçeği	800	1.61	.46

Tablo 1. incelendiğinde, tolerans ölçeği puan toplamlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=1.61$ ’dir. Buna göre, öğretmenlerin tolerans durumlarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Bunda geleneksel anlayışın korunması refleksinin etkisi olduğu düşünülebilir.

Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarına ilişkin betimsel değerler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	n	$\bar{X}$	ss
PIOÖ Ölçeği	800	5.79	.82

Tablo 2’ye göre, psikolojik iyi oluş ölçeği puan toplamlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=5.79$ ’dur. Bu ortalamanın ölçekteki karşılığı “katılıyorum” olarak adlandırılmıştır. Ölçek puanlamasına bakıldığında, yüksek puan psikolojik iyi oluş düzeyinin yüksekliğini göstermektedir. Buna göre, öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş düzeyleri “yüksek”tir. Bunda öğretmenlerin genelde beklenti düzeylerinin düşüklüğünün etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 3’te cinsiyet durumuna göre, öğretmenlerin tolerans özellikleri arasındaki farklılıklar veren t-testi değerleri verilmiştir.

Tablo 3: Tolerans Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p	Cohen's d
Toplam	Kadın	444	1.56	.41	-3.87	798	.000***	.32
	Erkek	356	1.68	.50				

***p<.001

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, Tolerans Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları için yapılan t-testinde manidar bir farklılık meydana gelmiştir (t:-3,87; p<.001). Burada erkek öğretmenlerin tolerans özelliklerinin, kadın öğretmenlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü incelendiğinde (Cohen's d=.32) küçük etki büyüklüğü olduğu görülmektedir. Ancak iki değerinde ortalamasının ortalaması “düşük” tolerans sınırları içindedir. Bunda, erkeklerin sosyal hayatla daha fazla ilgili olmalarının bir etkisinin olduğu düşünülebilir.

Tablo 4'te medeni duruma göre, öğretmenlerin tolerans düzeylerine ait t-testi değerleri sunulmuştur.

Tablo 4: Tolerans Ölçeği Puanlarının Medeni Duruma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Toplam	Evli	335	1.60	.44	-.82	798	.408
	Bekâr	465	1.63	.47			

*p<.05

Öğretmenlerin medeni durumuna göre, Tolerans Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları, t-testi sonuçları anlamlı bir fark vermemiştir (p>.05). Evli ve bekâr öğretmenlerin tolerans özelliklerinin birbirine yakın düzeyde bulunmuştur. Her iki değerinde düşük tolerans özelliği gösterdiği görülmektedir.

Eğitim durumu değişkenine göre, öğretmenlerin tolerans özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin t-testi sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Tolerans Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre t Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Toplam	Lisans	757	1.61	.45	-1.49	798	.13
	Yüksek Lisans	43	1.72	.58			

*p<.05

Eğitim durumuna göre, Tolerans Ölçeği puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t-testi sonucunda bulunan farklılık anlamlı bulunmamıştır (p>.05). Lisans ve yüksek lisans mezunu olan öğretmenlerin tolerans özellikleri benzer düzeyde olmuştur.

Öğretmenlerin kıdemine göre, tolerans özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin (ANOVA) testi sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemine Göre Tolerans Ölçeği ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	n	$\bar{X}$	ss	sd	F	p
Tolerans Toplam	1-5 yıl	654	1.61	.44	2-797	.262	.769
	6-10 yıl	100	1.65	.50			
	11-15 yıl	46	1.61	.56			
	Toplam	800	1.61	.46			

*p<.05

Mesleki kıdeme göre Tolerans Ölçeği puan ortalamaları için yapılan ANOVA’da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Mesleki kıdemleri farklı öğretmenlerin tolerans düzeylerinin birbirine benzer ve düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Kurum türü değişkenine göre, öğretmenlerin tolerans özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 7’dedir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Kurum Türüne Göre Tolerans Ölçeği ANOVA Sonuçları

	Kurum	n	$\bar{X}$	ss	sd	F	p
Tolerans Toplam	İlkokul	343	1.61	.42	2-797	.059	.943
	Ortaokul	316	1.62	.49			
	Lise	141	1.61	.46			
	Toplam	800	1.61	.46			

* $p < .05$

Öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre, Tolerans Ölçeği puanlarının ortalamaları için yapılan tek (ANOVA) testinde anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($p > .05$). Farklı kurumlarda görev yapan öğretmenlerin tolerans düzeylerinin birbirinden farklılık göstermediği ve tolerans düzeylerinin düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Branş değişkenine göre, öğretmenlerin tolerans özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin t-testine ilişkin sonuçlar Tablo 8’dedir.

Yüksel GÜNDÜZ & Tamer ÇAĞIGA, Öğretmenlerin Tolerans Düzeyi İle Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki

Tablo 8: Tolerans Ölçeği Puanının Branşa Göre t Testi Değerleri

	Branş	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Tolerans Toplam	Sınıf Öğrt.	285	1.60	.43	-.74	798	.457
	Branş Öğrt.	515	1.62	.47			

*p<.05

Branşa göre Tolerans Ölçeği puan ortalamalarına ilişkin t-testinde ulaşılan sonuç, anlamlı bir farklılık vermemiştir (p>.05). Sınıf öğretmenleri ve diğer farklı branşlardaki öğretmenlerin tolerans düzeyleri birbirine yakın olmuştur.

Cinsiyete göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin t-testi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Psikolojik İyi Oluşlarının t Testi Sonuçları

PİÖÖ Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p	Cohen’s d
Toplam	Kadın	444	5.85	.82	2.20	798	.028*	.34
	Erkek	356	5.72	.82				

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden alınan puanların t testi sonucu oluşan farklılık anlamlı bulunmuştur (p<.05). Sonuçta, kadınların psikolojik yönden iyi oluş özellikleri, erkek öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş özelliklerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü incelendiğinde (Cohen’s d =.34) küçük etki büyüklüğü olduğu görülmektedir. Bunda kadın öğretmenlerin beklenti düzeylerinin düşük oluşunun etkili olduğu söylenebilir.

Medeni durum değişkenine göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş özellikleri arasındaki farklılıklara ait t-testi bulguları Tablo 10’dadır.

Tablo 10: Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanlarının t Testi Sonuçları

PİÖÖ Ölçek	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p	Cohen's d
Toplam	Evli	335	5.91	.75	3.62	798	.000***	.52
	Bekâr	465	5.70	.86				

***p<.001

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarının ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (p<.001). Öğretmenlerden evli olanların psikolojik yönden iyi oluş düzeyleri, bekâr öğretmenlerinkinden daha yüksek düzeydedir. Bu farka ilişkin etki büyüklüğü incelendiğinde (Cohen's d =.52) orta etki büyüklüğü olduğu görülmektedir Bunda yüklenilen sorumluluğun etkili olduğu söylenebilir.

Eğitim durumu değişkenine göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş özellikleri arasındaki farklılık Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Eğitim Durumuna Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği t Testi Sonuçları

PİÖÖ Ölçek	Eğitim Durum	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Toplam	Lisans	757	5.79	.82	-.28	798	.777
	Yüksek Lis.	43	5.82	.73			

*p<.05

Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinden yapılan "t" testine göre, elde edilen sonuç anlamlı bulunmamıştır (p>.05). Burada lisans ve yüksek lisans mezunlarının psikolojik iyi oluş özelliklerinin birbirine yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

Kıdem değişkenine göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin ANOVA değerleri Tablo 12’dedir.

Tablo 12: Mesleki Kıdeme Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

PİÖÖ Ölçek	Mesleki		$\bar{X}$	ss	sd	F	p
	Kıdem	n					
PİÖÖ Toplam	1-5 yıl	654	5.81	.81	2-797	.838	.433
	6-10 yıl	100	5.72	.90			
	11-15 yıl	46	5.68	.78			
	Toplam	800	5.79	.82			

*p<.05

Mesleki kıdeme göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları için yapılan ANOVA’da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Mesleki kıdemleri farklı olan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin birbirine yakın düzeyde olduğu görülmektedir.

Kurum türü değişkenine göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 13’tedir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Çalıştıkları Kuruma göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

PİÖ Ölçek	Okul türü	n	$\bar{X}$	ss	sd	F	p
PİÖÖ Top.	İlkokul	343	5.79	.82	2-797	.068	.934
	Ortaokul	316	5.78	.85			
	Lise	141	5.80	.74			
	Toplam	800	5.79	.82			

*p<.05

Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarının ANOVA sonucu anlamlı bir farklılık vermemiştir (p>.05). Öğretmenlerin

farklı kurumlarda görev yapmaları psikolojik yönden iyi oluşlarında bir farklılık yaratmamıştır.

Branşa göre, öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş özellikleri arasındaki farklılığa ilişkin t-testi değerleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: Öğretmenlerin Branşlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanlarının t Testi Sonuçları

PİOÖ Ölçek	Branş	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
PİOÖ Toplam	Sınıf Öğrt.	285	5.83	.82	.93	798	.352
	Branş Öğrt.	515	5.77	.82			

* $p < .05$

Katılımcıların branşlarına göre, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarının t-testi sonucu anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p > .05$). Farklı branşlardaki öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş düzeyleri birbirinden farklılık göstermemiştir.

Tolerans Ölçeği puanı ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları arasındaki ilişki Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15: Tolerans ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler

Tolerans ölçeği	PİOÖ toplam
Tolerans Toplam	-.160***

*** $p < .001$

Öğretmenlerin Tolerans Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik İyi Oluş ölçeği puanları arasındaki ilişkiler, korelasyon (Pearson çarpım momentler) katsayısı ile sınılanmış ve buna göre sonuç r : -.160 olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç, .001 düzeyinde (istatistiksel açıdan) anlamlı bulunmuştur. Ölçeklerin puanları arasındaki ilişkinin, anlamlı ve negatif yönlü olduğu görülmüştür. Burada, öğretmenlerin toleranslı davranışları düştükçe, psikolojik yönden iyi oluş düzeyleri yükselmektedir.

Burada, öğretmenler mevcut yapıyı –geleneksel anlayışı- koruduklarında, doğru iş yaptıklarını düşünerek, kendilerini daha mutlu hissetmiş olabilirler.

Tolerans toplam puanlarından, psikolojik iyi oluş ölçeği toplam puanlarını yordama sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Tolerans Ölçeği ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std Hata	β	t	p
İçerik	6.25	.105		59.43	.000
Tolerans Top.	-.286	.063	-.160	-4.57	.000***

R: .160 R²: .026 F=20,901 p=.000***

Tolerans Ölçeği puanı, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş puanları ile anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vermiştir (R=.160, R²=.026). Tolerans puan değişkeni, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş puanları varyansının % 2,6’ini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılık durumuna ilişkin t- testi sonuçlarına bakıldığında, (t=-4.57, p=.000***) tolerans puanlarının, psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin tolerans durumları psikolojik iyi oluşlarına etki ettiği söylenebilir.

3. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, öğretmenlerin tolerans düzeyleri düşük bulunmuştur. Bu sonuç, Ersanlı ve Dicle’nin (2011) yaptığı çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Oysa öğretmenlerin tolerans düzeylerinin yüksek olması beklenir. Gelecek nesilleri yetiştirecek ve onları hoş görümlü barışsever bireyler olarak yetiştirecek olan öğretmenlerin bu bağlamda tolerans düzeylerinin de yüksek olması, bu bağlamda ayrıca önem taşır. Diğer yandan öğretmenlik mesleği öncelikle sabırlı olmayı gerektirir (Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010). Öğrencilerini istedikleri hedefe ulaşmaya katkı sağlamak isteyen öğretmen, tahammül, özveri ve çaba göstermekle bunu başarabilecektir. Hatta tahammülü olmayan, sabır gösteremeyen öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini

icra ederken verimli ve başarılı olabilmesi de zor görünmektedir (Türe ve Ersoy, 2015). Diğer yandan öğretmenler görevi gereği farklı beklentileri olan, farklı özelliklere sahip kişi ve gruplarla bir ortamda bulunmak, onlarla iletişim ve etkileşim kurmak durumundadırlar. Bu denli farklı birey ve gruplarla bir arada iletişim ve etkileşimde bulunan öğretmenlerin, tolerans durumlarının da yüksek olmasını gerektirir. Öğretmenlerin toleranslı davranışları, okul ve sınıf ortamında demokratik bir iklimin oluşmasına yardımcı olurken, aynı zamanda öğrencilerin akademik yönden gelişmelerini de sağlamaktadır. Bu konuda yapılan araştırmaların bir kısmı öğretmenlerin tolerans düzeylerinin (Gül, Alimbekov, 2020; Gündüz, 2019; Muhammed, 2019) kısmen de olsa yüksek düzeyde olduğunu ortaya koyarken, bir kısmı da (Çağırca, 2020; Ersanlı ve Dicle, 2011) düşük düzeyde olduğunu ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenlerine göre, tolerans durumlarında oluşan farklılık anlamlı bulunmuştur. Buna göre, erkek öğretmenlerin tolerans özelliklerinin, kadın öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ne var ki, iki değerinde ortalamasının ortalaması “düşük” tolerans sınırları içinde kalmıştır. Bunda kadın öğretmenlerin olaylara durumlara daha hassasiyetle yaklaşmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Bu sonuç, Demir, Ersanlı ve Kutlu'nun (2016) araştırma sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Buna rağmen, Taş ve Ünal (2022) ve Ataş'ın (2017) araştırma sonuçları yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Medeni durum değişkenine göre öğretmenlerin tolerans düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, Demir, Ersanlı ve Kutlu'nun (2016) araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Kıdem durumu değişkenine göre, öğretmenlerin tolerans düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, Demir, Ersanlı ve Kutlu'nun (2016) araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Eğitim durumu, branş ve okul türü değişkenlerine göre, öğretmenlerin tolerans düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Öğretmenlerin eğitim durumu, medeni durum, kıdem durumu, branş ve okul türleri bakımından tolerans özellikleri birbirine yakın görülmüştür.

Araştırmada, öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluşlarının yüksek düzeyde olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuç, Genç ve Durmuş (2020), Demir (2018), Aydoğan (2019), Ağaçbacak (2019), Kurt (2018), Erözyürek (2019) ve Köylü ve Gündüz'ün (2019) yaptıkları araştırma sonuçları ile örtüşürken, Yılmaz, Uçum, Kızılrnak, Aktepe, Petek, Gündüz'ün (2023) araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının genelde iyi düzeyde olması, olumlu ve istenen bir sonuçtur. Çünkü öğretmenlerin psikolojik yönden iyi olmaları, iyilikseverlik, haz alma, başarı, uyum ve özyönelim gibi özelliklerinin de yüksek olduğunu kanıtlamaktadır (Telef, Uzman ve Ergün, 2013). Bu durum, öğretmenlerin, yaşamı anlamlı kılma, özerklik, benlik saygısı, kişisel gelişime değer verme, çevreye hâkim olma, insanlarla olumlu iletişim konusunda kabul edilen bir düzeyde olduklarını ifade eder (Ryff, 1995). Araştırmacılar bilinçli farkındalığın doğrudan ve dolaylı biçimde değişik sistemlerdeki etkileriyle iyi oluşa katkı yaptığını ileri sürmektedirler (Brown ve Ryan, 2003). Bilinçli farkındalığın artması, şefkat, sevgi ve affetme duygularına olumlu etkide bulunup, bu duyguların gelişimini sağlar. Bu sayede birey olumsuz duyguların yıkıcı etkilerinden daha az etkilenir ve bu durum öz anlayışında da bir artışa sebep olacaktır (Özyeşil, 2011). Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının yüksek seviyede olması, öğretmen, öğrenci, eğitim ve öğretim açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Psikolojik iyi oluş durumları mutlu olma, hoşnut kalma, memnun olma ve zihinsel süreçleri etkileme özelliğine sahiptir (Gediksiz, 2013). Ayrıca yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip bireylerin yaşam standartlarının daha yüksek, fiziksel yönden sağlıklarının ve psikolojik durumlarının daha iyi olduğunu kanıtlar (Keyes, Dhirgra ve Simoes, 2010). Öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş durumları, çalıştıkları ortamın havası ile çok yakından ilgili bir durumdur.

Cinsiyete göre, öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluşları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Buna göre, kadın öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş özellikleri, erkek öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluş özelliklerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu sonuç, Alabucak (2019), Ağaçbacak (2019), Erözyürek

(2019) ve Sarıtaş'ın (2019), araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmalarda da psikolojik iyi oluş yönünden kadınlar, erkeklerden daha yüksek seviyede bulunmuşlardır. Buna karşın, Uslu'nun (2016) yaptığı çalışmada, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Burada, erkeklerin psikolojik yönden iyi oluşları, kadınlardan daha yüksek seviyede tespit edilmiştir. Bu sonuç bu yönüyle araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Arslan ve Tura (2022), Demirtaş (2016), Kurt (2018) Yeşiltepe ve Çelik (2014) ve Yılmaz vd.'nin (2023) yaptıkları çalışmalarda da cinsiyete göre, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş durumları arasında farklılık oluşmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları, medeni duruma göre anlamlı farklılık vermemiştir. Buna göre, öğretmenlerden evli olanların psikolojik yönden iyi olma durumları, bekâr olan öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Uslu'nun (2016) çalışmasında, medeni durumda anlamlı bir farklılık bulunmuş ve evlilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri bekârlardan daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Arslan ve Tura (2022) ve Erözyürek'in (2019) çalışmasında da, öğretmenlerin medeni durumlarının anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Öğretmenlerin psikolojik yönden iyi oluşları arasında, mesleki kıdem, görev yapılan kurum, eğitim durumu, branş ve görev yapılan kurum türüne göre oluşan farklılıklar anlamlı bulunmamıştır. Ağaçbacak (2019), Demirtaş (2016) ve Yılmaz vd.'nin (2023) çalışmalarında, öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının, mesleki kıdem açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı ortaya konmuştur. Erözyürek'in (2019) çalışmasında, öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları arasında, okul türü, meslekteki kıdem ve öğrenim durumu değişkenine göre manidar farklar bulunmamıştır. Arslan ve Tura'nın (2022) yaptıkları araştırmada da brans değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya konulmamıştır. Bu sonuç, yapılan araştırmaların sonucu ile örtüşmektedir.

Öğretmenlerin sahip oldukları tolerans durumları ile psikolojik yönden iyi oluş durumları arasındaki ilişki anlamlı ve negatif yöndedir. Buna göre; öğretmenlerin sahip oldukları tolerans düzeyleri düştükçe, psikolojik yönden iyi oluşları artmaktadır. Bu durumun öğretmenlerin geleneksel yapıyı koruma reflekslerinin bir yansıması olduğu düşünülebilir. Oysa öğretmenlerin tolerans düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları doğru orantılı bir trend göstermeleri beklenirdi. Bireyler, güçlü duygusal beceriye sahipse, duyguları daha iyi algılar, anlar, yönetir ve kullanır. Bu durum, bireylerin iyi oluşlarına katkıda bulunur (Griebel, 2015; Koydemir, Selişik, Tezer, 2005; Zhao, Kong, Wan, 2013). Bir araştırmada, tolerans düzeyi yükselen bireylerin, duygusal tükenmişlik düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Bolat, 2013). Bu sonuç, yapılan araştırmanın sonucunu desteklememektedir. Demirci ve Şar'ın (2017) araştırmasında, olumlu ilişkiler ve psikolojik olarak iyi oluş arasındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçta, araştırmanın sonucu ile örtüşmemektedir. Öğretmenlerin sahip oldukları tolerans durumları, psikolojik yönden iyi oluşlarının anlamlı bir yordayıcısıdır. Diğer bir ifadeyle öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının azda olsa belli bir kısmı onların sahip oldukları toleransları ile açıklanabilir. Bu bağlamda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

4. Sınırlılıklar ve Öneriler

Veriler, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır. Verilerin toplanması tolerans ve psikolojik iyi ölçekleri ile sınırlıdır. Bu araştırma Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezinde Türkçe veya İngilizce olarak yayımlanmış lisansüstü ve doktora tez çalışmalarıyla sınırlıdır. Araştırma Google akademik, Dergi Park gibi konuyla ilgili yayımlanmış evreni Türkiye olan Türkçe ve İngilizce makaleler ile sınırlıdır.

Öğretmenlerin düşük düzeyde olan tolerans durumlarını yükseltici çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin tolerans düzeylerini artırmak amacıyla bireysel gelişim programları düzenlenmelidir. Öğretmenlerin yüksek dü-

zeydeki psikolojik iyi oluşlarının devamının sağlanması için gerekli önlemler alınmalıdır. Öğretmenlerin tolerans düzeyinin düşüklüğünün gerek nedenimi belirlemeye yönelik nitel bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Ağaçbacak, P. M. (2019). *Pozitif psikoloji bağlamında sınıf öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile özyeterlik inançları ve örgütsel bağlılık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alabucak, E. (2019). *Beliren yetişkinlerin psikolojik iyi oluşlarını açıklamada yalnızlık, sosyal destek, kardeş ilişkileri ve bazı demografik değişkenlerin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, A. ve Tura, G. (2022). Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Yüksekova örneği. *EDUCATIONE*, 1(2), 212-234.
- Aslan, Ö. (2005). *Kur'an ve hoşgörü*. Ankara: Avrasya Yayıncılık.
- Atalay, Y. Ö. (2008). *Felsefi açıdan tolerans ve hoşgörü*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Ataş, T. (2017). *Psikolojik danışmanların sosyal destek anlayışı ile tolerans düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Aydoğan, İ. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcısı olarak okul iklimi algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Ortak Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Batuhan, H. (2007). *Semiyotik, fanatizm ve tolerans*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bolat, M. (2013). *Engelli çocuğu olan anne babaların tolerans düzeylerine göre tükenmişlik durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Brown, K. W. ve Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: Mindfulness and its role in psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (4), 822-848.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (2013). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmen performansının artırılmasında okul yöneticinin rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154. Erişim: 30/11/2019. <http://dhgm.meb.gov.tr/>
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2000). *Research Methods in Education*. London: Routledge Falmer,
- Cohen, A. J. (2014). *Toleration*. USA: Polity Press.
- Çağırğa, T. (2020). *Öğretmenlerin tolerans düzeyi ile psikolojik iyi oluşları arasındaki*

- ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Demir, Y., Ersanlı, E. ve Kutlu, M. (2016). *Öğretmenlerin tolerans düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. 6. Uluslararası Canik Sempozyumu: Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Samsun.
- Demir, D. (2018). *Bilişim öğretmenlerinin sanal yalnızlık, mesleki tükenmişlik ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Demirci, İ ve Şar, A. (2017). Kendini bilme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 6 (5). 2710-2728.
- Demirtaş, S. (2016). *Okul yöneticilerinin psikolojik iyi olma ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Diener, E., King, L. ve Lyubomirsky, S. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to Success?, *American Psychological Association*, 131(6), 803-855.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., et al. (2009). *New measures of well-being. The collected works of Ed Diener*. The Netherlands: pringer.
- Diener, E. ve Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24. 25-41.
- Erözyürek, A. (2019). *Okul yönetiminin demokratiklik düzeyi ile öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Ersanlı, E. (2014). The validity and reliability study of tolerance scale. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*. 4 (1). 85-89.
- Ersanlı, E. ve Dicle, A. N. (2011). *Üniversite öğretim elemanı yetiştirme programında tolerans eğitiminin yeri ve önemi*. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi, Yeni Yönelişler ve Sorunlar. 2(11). 1531-1535.
- Gediksiz, E. (2013). *Alçakgönlülük ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Genç, H. ve Durmuş, E. (2020). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak bağışlama. *Uluslararası Sosyal araştırmalar Dergisi*. 13 (70). 510-518.
- Griebel, C. (2015). *Emotional intelligence as a mediator in the relationship between mindfulness and subjective well-being*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eastern Illinois University, Illinois.
- Gül, Y. E. ve Alimbekov, A. (2020). Öğretmen adaylarının hoşgörü ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi, *Turkish Studies - Education*, 15(2), 831-849.
- Gündüz, M. (2019). Determination of tolerance levels of teacher candidates. *SDU International Journal of Educational Studies*, 6(2), 43-52.
- Kabağaç, S. ve Alova, E. (1995). *Latince Türkçe sözlük*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, Y. (2000). *Aydınlanma çağı ve felsefesi*. İstanbul: Tiglot Matbaacılık.
- Keyes, C. L. M., Dhingra, S. S. ve Simoes, E. J. (2010). Change in level of positive mental health as a predictor of future risk of mental illness. *American Journal of Public Health*, 100, 2366-2371.

- Koydemir, S., Selişik, ZES. ve Tezer, E. (2005). Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3 (23). 65-74.
- Köylü, D. ve Gündüz, Y. (2019). Öğretmenlerin karar alma sürecine katılım düzeylerinin örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8 (15), 279-299.
- Kumcağız, H. ve Y. Gündüz (2016). Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *International Journal of Higher Education*. 5 (4).144-156.
- Kurt, N. (2018). *Öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile psikolojik iyi oluşları ve iş doyumları arasındaki ilişki*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Locke, J. (2017). *Tolerans üzerine bir mektup*. Fikret Yılmaz (çev.) Ankara: Atıf Yayınları.
- Meydan, C. H. ve Şeşen H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi amos uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Muhammed, H. İ. (2019). *Development of the tolerance scale: A study of validity and reliability*, Master's Thesis, Yuzuncu Yıl University Institute Of Educational Sciences, Van.
- Nicholson, P. (1985). Toleration as a moral ideal, in: John Horton and Susan Mendus (eds.) *Aspects of Toleration. Philosophical Studies* (158-185), London: Methuen.
- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2 (4). 46-58.
- Özyeşil, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayış düzeylerinin bilinçli farkındalık, kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69 (4). 719-727.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Ryff, C. D. ve Singer, H. B. (1996). Psychological well-being: Meaning, measurement and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and Psychosomatics Journal*. 65 (1),14-23.
- Şahin Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Öğretmen özyeterlik inanç ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 63-75.
- Saraç, T. (1985). *Büyük Fransızca-Türkçe sözlük*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Sarıtaş, S. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının psikolojik iyi oluş halleri, mesleki kaygı düzeyleri ve özyeterlik inançlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 8(4),489-504.
- Suri H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75.
- Taş, M. Ünal, S. (2022). İlkokul öğretmenlerinin meslekte geçirdikleri sürenin hoşgörü düzeylerine etkisinin incelenmesi, *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi (YASAD)*, 1(2), 96-106.

- Tanış, A. (1995). *İtalyanca-Türkçe büyük öğretici sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu, Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği (PİOO): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28 (3). 374-384.
- Telef, B. B., Uzman, E. ve Ergun, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies*. 8 (12). 1297-1307.
- Timur, M. S. (2008). *Boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topuz, H. (1995). *Hoşgörü*. Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu Yayınları.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3 (23), 103-111.
- Türe, H. ve Ersoy, A. F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hoşgörü eğitimine bakışı ve hoşgörü eğitimine ilişkin uygulamaları. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*. 5 (1). 57-87.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tütüncü, M. (2012). *Yönetici ve çalışanların psikolojik iyi olma ve stres düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, M. (2016). *Okul yöneticilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Waterman, A. S. (1984). *The psychology of individualism*. New York: Praeger.
- Yakut, S., Yakut, İ. (2018). Öğretmenlerde psikolojik iyi oluş ve iş yerinde dışlanma ilişkisi, *Turkish Studies Social Sciences*, 13 (18), 357-1376.
- Yeşiltepe, S. S. ve Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*. 13 (3), 992-1013.
- Yılmaz, A., Uçum, Y., Kızılırmak, A., Aktepe, H., Petek, S., Gündüz, H. (2023). Çeşitli eğitim kademelerinde görevli öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(27), 13-23.
- Yürüşen, M. (1996). *Liberal bir değer olarak ahlaki ve siyasi hoşgörü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Zhao, J., Kong, F., Wan, Y. (2013). Shyness and subjective well-being: The role of emotional intelligence and social support. *Social Indicators Research*. 114 (3). 891-900.

Extended Summary

Introduction

In the teaching profession, it is essential to behave tolerantly and be psychologically well. This will have positive reflections on both the teacher and students. One of the essential elements of the education system is the teacher. Teachers have to be tolerant as a requirement of their profession. Because teachers are in communication and interact with many different groups and individuals. In such a structure, many situations need tolerance. The tolerant behavior of teachers is directly related to the psychological situation they are in. The teacher's psychological well-being formation will positively affect all the variables it is associated with. From this point of view, it is seen that both the tolerance and psychological well-being of the teachers are essential. However, it is also important to reveal the relationship between teachers' tolerance and psychological well-being. Studies examining the relationship between the level of tolerance and psychological well-being formation of the teachers were not found. In this context, explaining the concepts of tolerance and psychological well-being formation is useful.

Tolerance has meanings such as complaisance, indulgence, connivance, endurance, sufferance and condonation (Atalay, 2008). The broad definition of tolerance is respecting others regardless of religion, language, race, nationality, colour, political thought, tradition, custom, belief and opinion (Topuz, 1995). When undesirable, disliked, and negative situations arise, these situations should be avoided for tolerance behaviour to occur (Cohen, 2014) as tolerance also has a limit. Since teachers perform in a profession whose input and output are human, they must be with individuals with very different personalities and characters as a requirement of their profession and communicate and interact with them. Internalising and seeing these differences, as usual, requires a high tolerance level.

Psychological well-being is the individual's efforts to function positively against different difficulties in one's life. In other words, psychological well-being is the individual's making positive evaluations about their own life, having a sense of continuous improvement, having quality relations with others, and having the capacity to effectively manage their environment (Ryffve Singer, 1996). The psychological state of a teacher, her interest in her profession, knowledge and equipment, whether the teacher likes their profession, and level of psychological well-being will affect education and training, as well as the level and quality of education (Cemaloğlu, 2002). Teachers' psychological well-being will have an impact on their fulfilment of their profession, their performance, their human relations, their academic development, and their enjoyment of life. Research on this subject has shown that individuals with a high level of psychological well-being have higher living standards, better physical health and psychological status (Keyes, DhingraSimoes, 2010). When the literature is examined, it is possible to come across studies on the tolerance situations of teachers (Gündüz, 2019; Gül, Alimbekov, 2020; Çağırğa, 2020 ve Muhammed, 2019) and their psychological well-being (GençveDurmuş, 2020; Ağaçbacak, 2019; Erözyürek, 2019; Aydoğan, 2019; Yakut ve Yakut, 2018; Köylü ve Gündüz, 2019). However, studies determining the relationship between teachers' tolerance and psychological well-being formation levels have not been found. In this context, the research is expected to create new research fields and support the literature with its findings, and thus contribute to filling the gap on this subject.

In this context, this research aims to determine the relationship between teachers' tolerance and psychological well-being. In this respect, answers to the following questions have been sought:

1. What is the tolerance level of the teachers?
2. Is there a significant difference between the teachers' views on the tolerance levels of them according to the variables of gender, marital status, education level, seniority level, branch, and school type?
3. What is the psychological well-being level of teachers?
4. Is there a significant difference between the views of the teachers on the psychological well-being of them according to the variables of gender, marital status, education, seniority status, branch, and school type?
5. Is there a significant relationship between teachers' tolerance and psychological well-being levels?
6. Is the tolerance level of teachers a significant predictor of their psychological well-being?

Method

In the research, the relational survey model was preferred in terms of its suitability for the purpose. The relational survey model is a model that aims to determine the coexistence or level of change between these variables if there are more than two variables in a study (Cohen, Manionve Morrison, 2000; Karasar, 2006). 3180 teachers working in primary and secondary schools in the central district and Cizre districts of Şırnak province during the 2019-2020 academic year were determined as the population of the research. The sample consisted of 800 teachers selected from the population by simple random sampling method. In the simple random sampling method, the samples must be taken randomly from the population (Büyüköztürk, 2015). The Tolerance and Psychological Well-Being Scale was used to collect data in the research. Among the central tendency measures of the data consisting of the descriptive statistical values of the Tolerance and Psychological Well-Being Scale total scores, the median and arithmetic means are very close to each other, and the skewness and kurtosis values are in the range of +1-1. In addition, this value shows the normality of the distribution. Parametric statistical procedures have been initiated as the normality of the distribution was achieved. In data analysis process of the research, percentages and frequency distributions, standard deviation, arithmetic mean, "t" test, ANOVA, correlation and regression processes were accomplished. Statistical operations were performed with SPSS 14.0 program.

Findings, Discussion and Results

In the research, it was determined that the tolerance levels of the teachers were low. However, teachers' tolerance levels are expected to be high as the teaching profession primarily requires patience (Şahin Taşkınve Hacıömeroğlu, 2010). The teacher, who is in the position of education and teaching, manages both the education and the teaching process, but it is possible to face many difficulties, not one. Since each difficulty contains its solution, the teacher has to produce new formulas for every problem he encounters. This is more challeng-

ing than it seems. In the simplest, due to individual differences, the teacher has to act considering the differences of each student. In this context, the tolerance power of the teacher is essential. It seems complicated for teachers who are not tolerant and patient to be productive and successful while performing their teaching profession (Türeve Ersoy, 2015). In addition, due to their duties, teachers must be in an environment and communicate and interact with people and groups with different expectations and characteristics. While some of the research on this subject revealed that the tolerance levels of teachers (Gül, Alimbekov, 2020; Gündüz, 2019; Muhammed, 2019) were at a high level, albeit partially, some of them were found to be at a low level (Çağırğa, 2020; ErsanlıveDicle, 2011). There are some reasons for teachers' low tolerance levels like economic, social, cultural, and educational, etc. In the process of the professional upbringing of teachers, more classical teacher models are imposed, and their tolerant behaviours may have been put into the background. In addition, as a reflection of social culture, the idea that tolerant behaviour will create a toxic situation may have emerged.

According to gender variables, the tolerance levels of male teachers were found to be significantly higher than female teachers. There were no significant differences between the tolerance levels of teachers with regard to marital status, seniority status, educational status, branch, and school type variables.

In the research, it was revealed that teachers' psychological well-being is at a high level. This result coincides with the research results of Genç and Durmuş (2020), Demir (2018), Aydoğan (2019), Ağaçbacak (2019), Kurt (2018), Erözyürek (2019), Köylü and Gündüz (2019). Teachers' psychological well-being is generally reasonable, which is a positive and desired result. Since teachers' psychological well-being proves that their characteristics such as benevolence, pleasure, success, harmony and self-direction are high (Telef, UzmanveErgün, 2013). This situation indicates that teachers are at an acceptable level in making life meaningful, having autonomy, self-esteem, valuing personal development, dominating the environment, and positive communication with people (Ryff, 1995).

Regarding gender, female teachers' psychological well-being features were found to be significantly higher than male teachers' psychological well-being. The psychological well-being of teachers gave significant differences concerning the variable of marital status. Married teachers' psychological situations have been higher than single teachers. Among the psychological well-being of the teachers, the differences that occur according to the type of professional seniority, institution, education, branch, and type of institution were found to be significant.

The relationship between teachers' tolerance levels and psychological well-being was found to be significant and negative. In other words, as the tolerance levels of teachers decrease, their psychological well-being increases. The tolerance levels of teachers are a significant predictor of their psychological well-being. Based on these results, educational activities that increase the low tolerance levels of teachers and different practices in this context should be carried out. In order to maintain teachers' high level of psychological well-being, necessary measures should be taken. Lastly, this research is a quantitative one. The same research should be carried out with qualitative and mixed methods in order to obtain more detailed information about the causes of the low tolerance level of teachers and solutions against these.